

Moeizame veranderingen in de vloot zijn niet tyisch voor onze tijd

Van zeil naar motor

MEDE DOOR DE oliecrisis ondergaat de Belgische vissersvloot momenteel diepgaande veranderingen. Grote boomkorvaartuigen worden omgebouwd, andere worden vervangen door kleinere schepen. Het is een scharnierpunt voor de sector, maar uniek is de situatie zeker niet.

DE VLAAMSE VISSERIJ heeft in de loop der eeuwen vele soorten schepen gekend. Of het nu een *Dogger* (platbodemschip met zijzwaarden) of een *Haringbuis* dan wel een *Hoekerbuis* betrof, een Oostendse- of Blankenbergse *Schuit*, een *tweemastsloep* of een *Galette* (topzeilschoener)... twee zaken hadden al die schepen tot in de twintigste eeuw gemeen: ze waren gebouwd van hout en ze werden voortgedreven door windkracht.

Scheepsvormen waren doorgaans grensoverschrijdend. Zo kon men een soort Blankenbergse *Schuit* terugvinden langs de Nederlandse kust waar min of meer gelijkende *bomschepen* en *pincken* door gebrek aan havens het strand op voeren, als was het een geleide stranding.

Maar ook de zo sierlijke Oostendse *tweemastsloep* was waarschijnlijk van Franse afkomst (*chalupe*) en men kon ook min of meer dezelfde scheepsvormen terugvinden in Nederlandse havens als Middelharnis en Vlaardingen. Daar werden het

Foto bovenaan: Dat de familie Goedkoop oog had voor publiciteit toont bovenstaande foto. Een bord op het schip maakt duidelijk dat er een lading Kromhoutmotoren op weg is naar België.

Illustratie onder: Ter gelegenheid van de Wereldtentoonstelling in Antwerpen deelde de Oostendse vertegenwoordiger Wouters mee dat de Kromhoutmotoren in de prijzen gevallen waren.

KROMHOUT-DIESEL

Kromhout Semi-Diesel
MOTOREN

De hoofdagenten **Emile Wauters frères,**
van de **N.V. Kromhout Motoren Fabriek**

maken bekend dat hun stand in de

Wereldtentoonstelling van Antwerpen 1930

is bekroond geworden met

4 Groote Prijzen & 2 Eerediplomas

zijnde de HOOGSTE onderscheiding die een tentoonsteller is te beurt gevallen dit jaar, in gelijk welk produkt.

Dit is wel het beste bewijs dat de Kromhout Motoren ieder ander merk te boven gaan.

VISSCHERS, de prijzen van Kromhout-Diesel zijn de laagst!

De Kromhout-Diesel is de beste!

In Oostende en onze andere kusthavens, heeft deze motor reeds lang zijne degelijkheid en weerstandsvermogen bewezen.

Kantoor Oostende: **St Franciscusstraat, 45 - Telef. 860**

Werkhuizen in aanbouw aan boord van Atelier-schip
"Prinses Astrid", gemeerd in Brandaris Bassijn.

Foto boven: Het had wat voeten in de aarde om het op de Amsterdamse Werf 't Kromhout gebouwde scheepje door de Antwerpse straten te loodsen.

Foto links: Dé gebeurtenis van 1930 is ongetwijfeld de Wereldtentoonstelling in Antwerpen, die honderduizenden bezoekers trekt uit binnen- en buitenland. Het zal duren tot de Expo van 1958 voor ons land nog eens zo'n publiekstrekker krijgt. Hier zien we koning Albert I en koningin Elizabeth die zopas de tentoonstelling geopend hebben. De koning en zijn zoons Karel en Leopold zijn zoals gewoonlijk in militair uniform, burgemeester Van Cauwelaert (rechts) in gala-uniform. (Foto archief GVA.)

E. WAUTERS Frères

Napoleonskaai, 51 - ANTWERPEN

Téléphone: 2289

Algemeen agenten van:

KROMHOUT BOOTMOTOREN

de Beste, de Voordeeligste,
de Goedkoopste

Schippers, vraagt prijs en intichtingen.

Het is in uw voordeel.

beugsloepen genoemd; zeewaardige schepen die met hun super zeewaardige romp en trotse tuigages tot ver in de Noordelijke IJszee voeren en barbaarse tochten maakten die soms langer duurden dan vijftien weken.

Mogelijk waren de Franse *topzeilschoener* en de uit Engeland afkomstige *Smack* het werkelijke hoogtepunt van deze in hout gebouwde zeilschepen die ter visserij voeren; niet alleen in zeewaardigheid, maar zeker ook door hun imposante uiterlijk.

N.V. HOSTYN

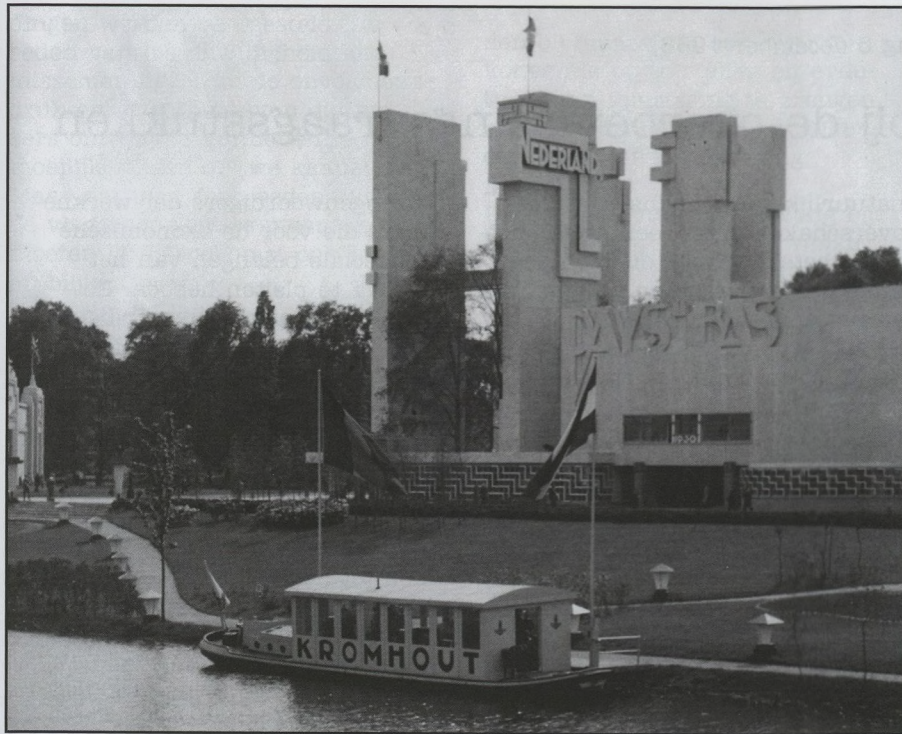
De zaak langs de Belgische kust waar de visserij terecht kan voor alle sanitaire en verwarmingsproblemen

Voor een vlugge bediening!

Fortstraat 27, Costende -

Tel.: 059 33 99 37 - 0475 32 16 20 - Fax: 059 33 99 38

www.hostyn.be — contact@hostyn.be

Toen in 1930 de Wereldtentoonstelling in Antwerpen gehouden werd, lag er wel een heel bijzondere blikvanger afgemeerd bij het fraai gebouwde Nederlandse Paviljoen.

Industriële revolutie

De industriële revolutie bracht aan het einde van de negentiende eeuw de nodige onrust in de vissersrij en leidde in 1887 tot de beroemde Oostendse Vissersopstand. De vissers voelden zich bedreigd door de veelal Engelse stoomtreilers die hen niet alleen de loef afstaken bij de visvangst, maar hen ook nog hinderden als zij al zeilend met hun netten aan het manoeuvreren waren. Toen die buitenlandse stoomtreilers ook nog eens in Oostende afmeerden en met hun overvloedig gevangen vis de prijzen op de vismijn bedierven, was de boot pas goed aan. Het werd een ware opstand waarbij de door stoomtrawlers aangevoerde vis vernietigd werd en bemanningen van de treilers ernstig in het nauw gedreven werden. Politie en burgerwacht schoten te kort en pas toen de Lansiers uit Brugge en het 3de Linierregiment zich al vechtend en schietend in de strijd kwamen mengen, keerde de rust (ten koste van enkele doden en vele gewonden) weer in het Oostendse visserskwartier. Stoom is eigenlijk nooit een optie geweest voor de kleinschalige

kustvisserij. De bouwprijs van een stoomboot was gewoon te hoog, op de kleinere schepen was geen ruimte voor een stoommachine en een stoker en een machinist kostten al gauw meer dan een schipper of kapitein. Het wachten was dus op een andere voortstuwing: de ontploffingsmotor.

Kleinschalige kustvisserij betekende vaak kleine besommingen en dus weinig verdiensten. Onderhoud aan schepen was duur en er moest per slot van rekening toch ook nog gegeten worden. De snelle aanschaf van zo'n peperdure moderne motor lag dus evenmin erg voor de hand.

't Kromhout

De Werf 't Kromhout was een al eeuwenoude scheepswerf in Amsterdam, die zich had toegelegd op reparatie- en nieuwbouw van vaartuigen. Toen de werf in 1867 werd opgekocht door de Amsterdamse reders van de familie Goedkoop kozen de als directeur aangestelde zonen al snel voor staalbouw en stoommachinerieën. Maar daarbij hield het niet op. In Duitsland en in

Amerika was men al druk doende met de ontwikkeling van motoren en ook op de Amsterdamse werf werd al snel creatief gewerkt aan een motor. In 1904 presenteerde Werf 't Kromhout zijn eerste succesvolle zelf ontworpen en gebouwde petroleummotor. Langzaam maar zeker kwam de productie van deze nieuwe betrouwbare voortstuwingsbron op gang. Nadat er in Amsterdam Noord een geheel nieuwe fabriekshal was gebouwd, was de Kromhout Motoren Fabriek een feit. Belgische reders liepen echter nog niet warm voor deze kostbare krachtbron. De overgang van zeil naar motor heeft dan ook meerdere decennia in beslag genomen.

Aan Kromhout heeft dat niet gelegen. Die stond al snel klaar om zijn motoren naar België te exporteren en er werd zelfs een Belgische importeur aangesteld. Toen in 1930 de Wereldtentoonstelling in Antwerpen gehouden werd, lag er wel een heel bijzondere blikvanger afgemeerd bij het zo fraai gebouwde Nederlandse Paviljoen. Het had wat voeten in de aarde om het, op de Amsterdamse Werf 't Kromhout gebouwde, scheepje door de Antwerpse straten te loodsen. Binnen in het imposante Nederlandse paviljoen (ruim 14.000 m²) stonden de 'moderne' motoren in rijen opgesteld. Zij moesten de Belgische vissers overhalen om nu toch echt tot motorisering over te gaan. Kromhout heeft in die beginjaren vele motoren voor de binnenvaart en visserij geleverd. Het zou dan ook niet lang meer duren voordat de zeilvisserij geheel ten einde zou zijn en gemotoriseerde schepen volledig hun taak zouden hebben overgenomen.

Jacques van Harten

Wilt u meer weten over de geschiedenis van Kromhout, dan is een bezoekje aan Werf/Museum 't Kromhout Museum in Amsterdam een 'aanrader'. (Hoogte Kadijk 147 1018BJ Amsterdam). Alleen op dinsdag geopend. U kunt daar de werkzame motoren nog zien, ruiken en HOREN...en dat allemaal in de authentieke omgeving waar 'het allemaal begonnen' is.